

Digitaalisaaatio ja YAMK-koulutukset

Soili Mäkimurto-Koivumaa, FT, YAMK-yliopettaja, Teollisuus ja luonnonvara-ala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: digitalisaatio, osaaminen, koulutus

Taustaa

Digitalisaatio on noussut etenkin parin viime vuoden aikana ilmiöksi ja käsitteeksi, jonka varaan vannotaan ja nojataan kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Hallitusohjelmassa digitalisaation merkitystä on korostettu eri yhteyksissä kytkettynä mm. kokeilukulttuuriin. Digitalisaatio nähdään keskeisenä välineenä, jonka avulla voidaan tukea niin normien purkua kuin koulutuksen ja siihen liittyvän pedagogiikan uudistamistakin (Valtioneuvoston kanslia 2015). Hallitusohjelmassa todetaan mm.: ”Suomi on avoin ja kansainvälinen, kieliltään ja kulttuuriltaan rikas maa. Suomen kilpailukyky rakentuu korkealle osaamiselle, kestäväälle kehitykselle sekä ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen.” (Valtioneuvoston kanslia 2015.)

Mitä sitten käsitteellä tarkoitetaan? Business Dictionary määrittelee digitalisaatiota näin: ”Integration of digital technologies into everyday life by the digitization of everything that can be digitized.” Digitalisaation katsotaan liittyvän kaikkeen sellaiseen toimintaan, joka voidaan muuttaa digitaaliseen muotoon. Tässä määritelmässä korostunee välinenäkökulma, jolloin digitalisaatio nähdään liittyvän kiinteästi tietotekniikkaan ja sen kehityksen avaamiin mahdollisuuksiin. Konsulttitoimisto Gartner puolestaan sisällyttää digitalisaation käsitteeseen liiketoimintamallien uudistamisen: ”Digitalization is the use of digital technologies to change a business model and provide new revenue and value-producing opportunities; it is the process of moving to a digital business.”

Digitalisaation eteneminen näkyy teollisten yritysten tuotantotekniikoiden muuttumisena, mutta se ilmenee vahvasti myös palveluiden tuotannossa. Työ- ja elinkeinoministeriön (2015) raportissa

on todettu, että digitalisaatio avaa uusia mahdollisuuksia etenkin palvelualoilla. Palveluiden osuus Suomen BKT:sta kasvaa jatkuvasti (n. 70 % vuonna 2015) ja samassa yhteydessä myös yksityisten palveluiden kokonaisuusosuus kasvaa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015). Digitalisaatio mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman palvelutuotannon: palveluliiketoiminta muuttuu lokaalista globaaliksi toiminnaksi.

Palvelutuotannon merkityksen kasvu on osa laajempaa trendiä: taloudessa ollaan siirtymässä tuotokeskeisestä ajattelusta (Goods Dominant Logic, GDL) palvelujohtoiseen toimintaan (Service Dominant Logic, SDL). Myös teollisuus palveluvaltaistuu tässä kehityksessä, jolloin niille voi avautua uusia globaaleja liiketoimintamahdollisuuksia. SDL tarkoittaa uudenlaista palvelutalouden toimintaa, jossa korostuu aineettomien resurssien, tehokkaan verkostoitumisen ja asiakkaiden arvonluonnin tunnistamisen merkitys liiketoiminnassa (ks. Työ ja elinkeinoministeriö 2015, Vargo & Lusch 2008).

Vaikutus osaamistarpeisiin

Yhteiskunnassa tapahtuva tekninen kehitys merkitsee myös osaamistarpeiden muuttumista. Digitalisaatio avaa uusia mahdollisuuksia kehittää erilaisten organisaatioiden, yksityisten, julkisten ja kolmannen sektorin, toimintaa ja luoda uusia toimintatapoja. Sen etenemisen myötä työyhteisöissä tarvitaan yhtäältä sekä työkalu- tai välineosaamista (esim. ohjelmisto-osaaminen) että monialaista osaamista: projektijohtaminen, tuotteistaminen, palvelujen organisointi, markkinointi, digitaalisten palveluiden tutkimus (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015). Siirtyminen palvelujohtoiseen toimintaan, johon liittyy keskeisesti asiakaslähtöisyys, korostuu asiakasymmärryksen kehittäminen digitaalisissa ympäristöissä ja aineettomien resurssien kehittäminen (Rintamäki 2014b). Tämä edellyttää yhtäältä jatkuvaa henkilöstön oman osaamisen kehittämistä, mutta myös toiminnan prosessien systemaattista seuranta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016). Palvelutuotannon kehittämisessä tarvitaan innovaatio-osaamista sekä mm. konseptiosaamista, jota hyvänä esimerkkinä edustaa mm. Ikea (Rintamäki 2014a).

Digitalisaatioon liittyvän osaamisen yhteydessä voidaan puhua myös digitaalisista kompetensseista, joihin sisältyy mm. ICT-taitoja sekä yhteistyö- ja kommunikointitaitoja

erilaisissa sähköisissä ympäristöissä (ks. Mattila 2015). OKM:n raportissa (2015) on nostettu digitalisaation mukanaan tuomina kaikkia aloja koskevin osaamistarpeina aiemmin nimettyjen lisäksi esim.: medialukutaito, asiakaslähtöisyyteen ja asiakassegmentointiin liittyvä osaaminen, johtamisosaaminen, kokonaisuuksien hallintaosaaminen, moniammatillisuuteen liittyvä osaaminen, talousosaaminen, kansainvälisyysosaaminen ja kielitaito sekä valmius oman osaamisen markkinointiin.

Uutta YAMK-koulutusta

Digitalisaatioon liittyvä toimintaympäristön muuttuminen sekä rahoittajan vaatimukset lisätä myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden määriä avaavat uusia ovia myös YAMK-koulutuksen näkökulmasta. Syksyllä 2017 käynnistyykin Lapin AMKissa uusi koulutus Digiajan palvelujohtaminen. Koulutus toteutetaan monialaisena, jolloin siihen ovat hakukelpoisia insinöörien, tradenomin, sairaanhoitajan, terveydenhoitajan, restonomien, agronomien ja metsätalousinsinöörien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, joille on lisäksi kertynyt tutkinnon jälkeen vähintään kolme vuotta työkokemusta. Koulutukseen hyväksytyt suorittavat perustutkintonsa mukaisen YAMK-tutkinnon joko 60 tai 90 opintopisteen laajuuisena. Digiajan palvelujohtamisen koulutus tuo valmistuvalle koulutuskohtaista osaamista hajautettujen työympäristöjen johtamisesta ja monialaisen palvelutalouden kehittämisestä.

Koulutusta suunniteltaessa on tehty yhteistyötä useiden organisaatioiden kanssa. Koulutuksen sisältöä ja sen tuomaa osaamista on esitelty mm. Outokumpu Oy:n Tornion tehtailla ja Stora Enso Oy:n Kemin tehtailla. Lisäksi aiheesta on keskusteltu mm. EK:n edustajan, Päivittäistavarakauppa ry:n edustajan ja Terveystalon edustajan kanssa. Koulutuksen todettiin palvelevan mm. tekniikan alan toimittajien ja oman henkilöstön osaamistarpeita sekä kaupan alan isojen yksikköjen esimiesten osaamisen kehittämistä. Tärkeinä sisältöalueina pidettiin mm. asiakastarpeiden ymmärrystä eri tilanteissa, liiketaloudellista johtamisosaamista, kokonaisuuksien hallintaa ja ymmärrystä palveluiden merkityksestä johtamiselle.

Koska koulutuksen tavoitteena on palvella koko Suomea, tulee se olemaan kokonaan virtuaalinen ja tukee siten osaltaan digitalisaatiokehitystä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opintojen

toteuttamisessa hyödynnetään erilaisia verkkoympäristöjä (Moodle, G Suite for Education). Pedagogisesta näkökulmasta tarkasteltuna opettajan roolissa painottuu tuutorointi ja ehkä jopa mentorointi. Opiskelijoiden oma aktiivisuus ja verkkoympäristöissä tapahtuva yhteisoppiminen korostuu opintojen toteuttamisessa laaja-alaisesti.

Yhteenvetoa

Digitalisaatiokehityksen vaikutuksesta myös koulutuksen tulee uudistua, jolloin tarvitaan ennakkoluulottomuutta ja rohkeutta luoda uusia toimintamahdollisuuksia. Käynnistyvä uusi YAMK-koulutus laajentaa Lapin AMKin monialaista toimintamallia uudella tavalla. Erilaisten verkkoympäristöjen ja virtuaalikampuksen kautta toteutuva koulutus on jo nyt osa YAMK-koulutuksen arkea, joten uusi koulutus ei lähde liikkeelle täysin tyhjästä. Uusi koulutus vastaa myös hyvin kaikkiin Lapin AMKin strategiaan painoaloihin ja etenkin etäisyyksien hallintaan.

Lähteet

Business Dictionary (s.a.). Viitattu 15.11.2016.

<http://www.businessdictionary.com/definition/digitalization.html>.

Gartner IT Glossary (s.a.). Viitattu 15.11.2016. <http://www.gartner.com/it-glossary/digitalization/>.

Mattila, A. (2015). Taustaselvitys digitalisaatiosta johtuvista muutoksista työympäristössä, osaamisvaatimuksissa ja työn tekemisessä valituissa rooleissa. Laurea ammattikorkeakoulu, kehitysyksikkö. Viitattu 16.11.2016. <https://ek.fi/wp-content/uploads/Taustaselvitys-digitalisaatiosta-Anssi-M.pdf>.

OKM (2015). Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 14.

Rintamäki, T. (2014a). Tuotantolähtöisestä palvelulähtöiseen logiikkaan. Teoksessa Palveluajattelun murros, Rintamäki, T. & Tienhaara, P (toim.). Tammerprint Oy: Tampere.

Rintamäki, T. (2014b). Case Ikea: Asiakasrvopohjainen strategia ja sen lunastaminen monikanavaisessa palvelukokemuksessa . Teoksessa Palveluajattelun murros, Rintamäki, T. & Tienhaara, P (toim.). Tammerprint Oy: Tampere.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2015). Palvelutalouden murros ja digitalisaatio. Suomen kasvun mahdollisuudet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2016). Yrityskatsaus 2016. Uudistuminen yritysten kasvun vauhdittajana. Työ- ja elinkeinoministeriö, Innovaatio-osasto, www.tem.fi. Viitattu 16.11.2016. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75227/TEM_oppaat_9_2016_Yrityskatsaus_2016_web12072016.pdf?sequence=1.

Valtioneuvoston kanslia (2015). Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. Hallituksen julkaisusarja 10. Viitattu 15.11.2016. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82 .

Vargo, L. S. & Lusch, R. F. (2008). Service-dominant logic: continuing the evolution. *J. of the Acad. Mark. Sci.* (2008) 36:1–10 DOI 10.1007/s11747-007-0069-6.